

Ziedojumi sabiedriskā labuma organizācijām

Ingūna Ābele, ZAB PRIMUS nodokļu partnere

14.08.2018.

Primus pētījuma mērķis

- ◆ Zvērinātu advokātu birojs Primus pēc nevalstisko organizāciju lūguma veica izpēti par uzņēmumu ienākuma nodokļa reformas ietekmi uz ziedojumu saņēmējiem 2018. gada pirmajos sešos mēnešos.
- ◆ Izpētes rezultātā Primus ir apkopojis un analizējis 2018. gada pirmajos sešos mēnešos saņemto ziedojumu apmēru un sniedzis ierosinājumus sabiedriskā labuma organizāciju finansēšanas modeļa uzlabošanai.

NVO nozīme valsts pārvaldē

◆ Deleģējums ar publisko tiesību līgumu (deleģēšanas un līdzdarbības)

2015. g. ministrijas bija noslēgušas vairāk nekā 100 līdzdarbības līgumus ar NVO (neskaitot ministriju padotības iestādes!) «*Noslēgto līdzdarbības līgumu skaits aizvien palielinās..*» (Ministru kabineta rīkojums Nr.345)

◆ Deleģējums ar likumu

Piemēram, biedrība "Latvijas Olimpiskā komiteja" saskaņā ar Sporta likumu, kooperējot valsts, pašvaldību un savus finanšu līdzekļus, īsteno olimpiskās izglītības un attīstības programmu, sporta veidu attīstības programmu u.c.

◆ Normatīvo aktu izstrāde

«*..palielinās to tiesību aktu projektu un politikas plānošanas dokumentu skaits, kuru izstrādes darba grupās bija iekļauts NVO pārstāvis*» (Ministru kabineta rīkojums Nr.345)

NVO nozīme valsts pārvaldē (turpinājums)

Ministru kabineta rīkojums Nr.345 Par Nacionālās identitātes, pilsoniskās sabiedrības un integrācijas politikas īstenošanas plānu 2019.–2020. gadam

- ♦ *«NVO ir nozīmīgs valsts pārvaldes partneris, kas aktīvi tiek iesaistīts pārvaldes lēmumu sagatavošanā.»*
- ♦ *«Kvalitatīvas ekspertīzes saņemšanai nepieciešami arī ieguldījumi NVO sektora stiprināšanā.»*
- ♦ **NVO tostarp īsteno valstij nozīmīgas sabiedrības un sabiedrības grupu intereses, kuras pati valsts nerisina.**

Finansējuma avoti

- ◆ SLO (NVO) savu mērķu sasniegšanai nepieciešams finansējums.
- ◆ Trīs būtiskākie SLO (NVO) finansējuma avoti Latvijā ir:
 - ◆ ziedojumi
 - ◆ saimnieciskā darbība
 - ◆ projektu nauda, tostarp, deleģēto uzdevumu veikšanai

Saņemto ziedojumu un dāvinājumu kopsumma SLO, kurām vismaz 1 no jomām ir sporta atbalstīšana ¹		
2015.gads	2016.gads	2017.gads
20 405 621 EUR	20 994 398 EUR	23 785 997 EUR

¹ Avots: Valsts ieņēmuma dienesta 27.06.2018. vēstulē Nr. 8.2-14/178624 sniegtā informācija par SLO, kurām vismaz viena no piešķirtajām jomām ir sporta atbalstīšana

Nodokļu izmaiņas

- ◆ Pirms nodokļu reformas uzņēmumi varēja saņemt UIN atlaidi 85% apmērā no ziedotās summas, nepārsniedzot 20% no nodokļa kopējās summas.
- ◆ Šobrīd uzņēmumi, kuri ziedo SLO, UIN vajadzībām var izvēlēties, **vienu** no trīs atvieglojumiem.
 - ◆ Divi no atvieglojumiem nosaka limitus ziedojumu atskaitīšanai saimnieciskās darbības izdevumos (5% no peļņas vai 2% no algu fonda).
 - ◆ Trešais atvieglojums paredz nodokļu atlaidi, bet ir piemērojams tikai gadījumā, ja uzņēmums sadala savu peļņu dividendēs.
- ◆ Atvieglojuma piemērošanai tiek izvirzīti papildus ierobežojumi, tai skaitā tas netiek piemērots, ja ziedojuma saņēmējs ir izvietojis publiskas norādes ar **ziedotāja zīmolu vai nosaukumu**.

Nodokļu izmaiņas (piemērs)

Viena no lielākajiem ziedotājiem SLO, valsts uzņēmuma, veikto ziedojumu apmērs (EUR gadā): 2015. – 4 milj.; 2016. – 4.02 milj.; 2017. – 4.2 milj.

Lai veiktu ziedojumus līdzšinējā apmērā arī 2018.gadā, ir jārēķinās ar papildus UIN izmaksām.

Nr.p.k.	Rādītāji	Summa 2017.gadā (milj. EUR)	Ziedojuma summa, kuru var neiekļaut nodokļa bāzē (milj. EUR)
1.kritērijs vai	Iepriekšējā pārskata gada peļņa pēc nodokļiem	64,806	3.24 (5% no 3.ailes)
2.kritērijs vai	Iepriekšējā pārskata gadā kopējā darba ņēmējiem aprēķinātā bruto darba samaksa, no kuras samaksāti valsts sociālās apdrošināšanas maksājumi	24,195	0.48 (2% no 3.ailes)
			Maksimāli pieļaujamā nodokļa atlaide (milj. EUR)
3.kritērijs	Izmaksāto dividenžu summa un UIN dividendēm saskaņā ar 2018.gada nodokļa likmi	35,195 /0.8x20%= = 8,799	1.76 (20% no 3.ailes)

Secinājums: Šobrīd likumā paredzētie ziedojumu ierobežojumi ir zemi un ziedošanas aktivitāti neveicinoši.

Igaunijas modelis

- ◆ Igaunijas modelis paredz, ka UIN nepiemēro ziedojumiem SLO, par summu, kas nepārsniedz vienu no šādiem kritērijiem:
 - ◆ 3% no uzņēmuma darbinieku algotā darba gada ienākumiem, kuriem piemērojamas sociālās iemaksas; vai
 - ◆ 10% no iepriekšējā finanšu gada peļņas saskaņā ar finanšu pārskatiem.

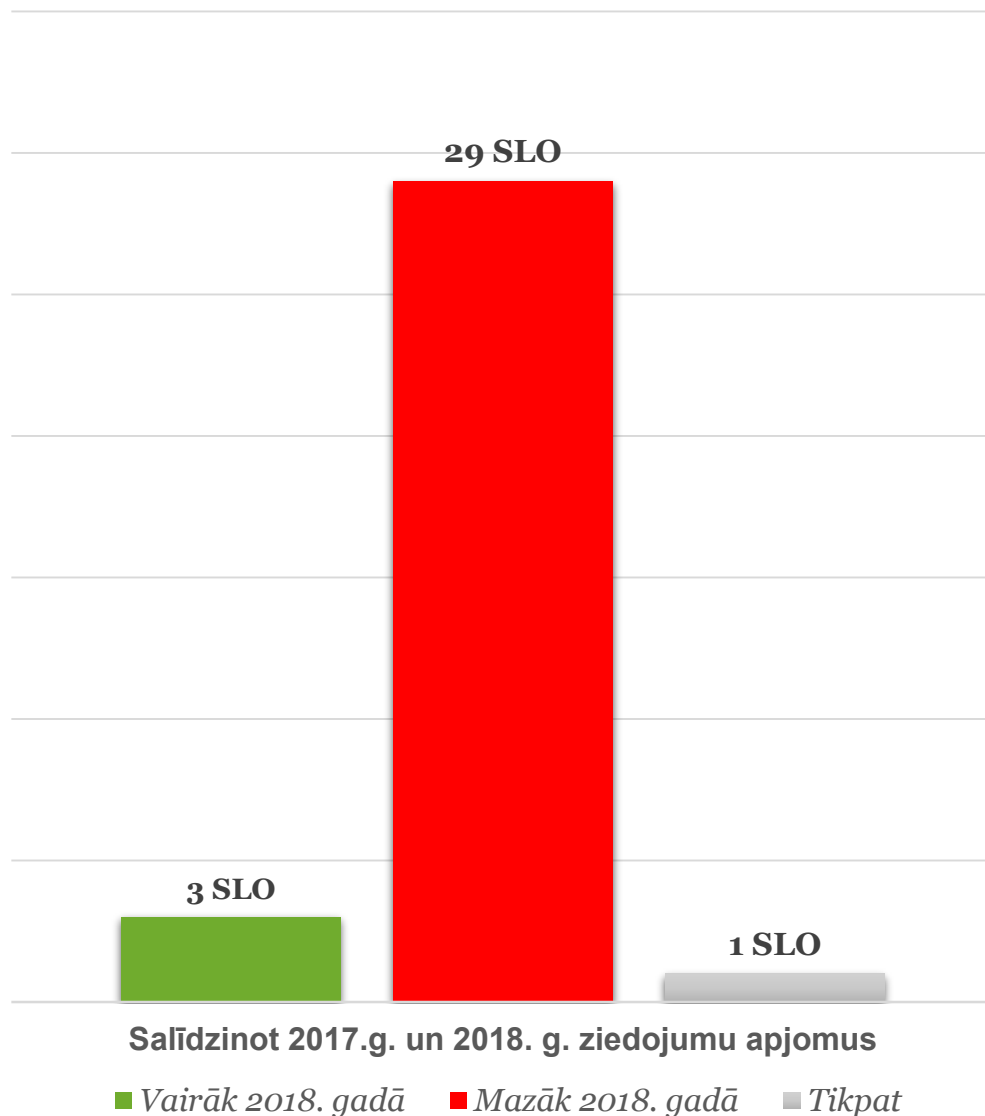
- ◆ Statistikas datu salīdzinājums Latvijā (pirms nodokļu reformas) un Igaunijā (*UIN modelis ieviests 2000.g.*) liecina, ka juridisko personu ziedojumu apjoms SLO 2012. – 2015. gadā Igaunijā ir bijis **7 reizes zemāks** nekā Latvijā².

² Avots: ZAB "Sorainen" 2017.gada 28.aprīļa pētījums «Par uzņēmumu ienākuma nodokļa piemērošanu ziedojumiem nevalstiskajām organizācijām»

Sporta federāciju aptauja

- ◆ Aptauja par sporta federāciju (SLO) saņemtajiem ziedojumiem:
 - ◆ 01.01.2017 - 30.06.2017 un
 - ◆ 01.01.2018 - 30.06.2018
- ◆ Atbildes sniedza šādas 33 SLO:
 - ◆ Latvijas Olimpiskā komiteja
 - ◆ 26 olimpiskās federācijas
 - ◆ 6 neolimpiskās federācijas
- ◆ Pēc nodokļu reformas, **gandrīz 10! reizes vairāk ir to SLO, kuras saņem ziedojumus mazākā apjomā!**

Sporta federāciju aptauja (turpinājums)

- ◆ Ziedojumu apmērs:
 - ◆ 2017. gada pirmajos 6 mēnešos - EUR 2 012 522
 - ◆ 2018. gada pirmajos 6 mēnešos - EUR 981 668
- ◆ Ziedojumu apmērs ir krities par **51 % (EUR 1 030 854)**
- ◆ **Secinājums** - ziedojumu apmērs SLO ir samazinājies pēc nodokļu reformas (2018.g), salīdzinot ar situāciju pirms nodokļu reformas (2017.g)
- ◆ Plānojamais ziedojumu apjoma kritums 2018. gadā, salīdzinot ar 2017. gadu, – 75% vai vairāk.

Secinājumi

- ◆ Latvija, pārņemot Igaunijas modeli, pārņem arī problēmas Igaunijā SLO sektorā:
 - ◆ liela atkarība no valsts/pašvaldību atbalsta, projektu naudām, biedru naudām;
 - ◆ privātā sektora ziedojumi un sadarbība joprojām netiek izmantoti, u.c.³
- ◆ Latvijā SLO sporta nozarē tiek finansētas caur ziedojumiem. Līdzšinējais saņemto ziedojumu apmērs tikai sporta nozarei (23 milj. 2017.gadā) trīskārt pārsniedz kopējo uzņēmumu veikto ziedojumu apmēru Igaunijā (7.6 milj 2015.gadā).
- ◆ Latvijas SLO līdz šim ir paļāvušās uz ziedojumiem, kā būtisku finansējuma avotu. Uzņēmumi parasti neziedo lielākā apjomā par noteiktajiem UIN atvieglojumiem.
- ◆ Uzņēmumiem ir izdevīgāk sponsorēt SLO (reklamēties) nevis ziedot. SLO darbība šādi iegūs komerciālu raksturu, kas neatbilst SLO darbības mērķiem.

³ Avots: PRAXIS and NENO (Network of Estonian Nonprofit organizations) 06.09.2017. konference «Shrinking space and funding challenges for civil society/nonprofit organisations»

Secinājumi (turpinājums)

- ◆ Samazinoties ziedojumu apjomam, samazinās NVO spējas veikt savas (tais skaitā ar deleģēšanas līgumu vai likumu noteiktās) funkcijas, kā rezultātā NVO var nespēt iepriekšējā apjomā (vai vispār) veikt savas funkcijas, kuras savukārt ir nozīmīgas sabiedrībai vai kādai daļai sabiedrības daļa.
- ◆ Situācijā, kurā lielākajai daļai aptaujāto NVO ziedojumu apjoms jau ir samazinājies, kā arī aplūkojot situāciju Igaunijā – **ir paredzams ziedojumu apjoma samazinājums.**

Priekšlikumi

1. Grozījumi Uzņēmumu ienākuma nodokļa likuma 12.panta pirmajā daļā

1.1. neiekļaut taksācijas perioda ar uzņēmumu ienākuma nodokli apliekamajā bāzē ziedoto summu, bet ne vairāk kā **10%** (šobrīd 5) apmērā no iepriekšējā pārskata gada peļņas pēc aprēķinātajiem nodokļiem;

1.2. neiekļaut taksācijas perioda ar uzņēmumu ienākuma nodokli apliekamajā bāzē ziedoto summu, bet ne vairāk kā **5%** (šobrīd 2) no iepriekšējā pārskata gadā kopējās darba ņēmējiem aprēķinātās bruto darba samaksas, no kuras samaksāti valsts sociālās apdrošināšanas maksājumi. **Aicinām svītrot 14.11.2017 MK noteikumu Nr.677 5.punktu un likumā paredzēt bruto darba samaksā iekļaut darba devēja veiktā valsts sociālās apdrošināšanas obligāto iemaksu daļu.**

1.3. Samazināt taksācijas periodā ~~par pārskata gadā aprēķinātajām dividendēm aprēķināto~~ uzņēmumu ienākuma nodokli par 75% no ziedotās summas, bet nepārsniedzot 20% no aprēķinātās uzņēmumu ienākuma nodokļa summas. ~~par aprēķinātajām dividendēm.~~

♦ Pārskatīt ierobežojumus ziedotāja zīmola un nosaukuma izvietojumam

Priekšlikumi (turpinājums)

2. Aicinām pārskatīt sporta organizāciju finansēšanas modeli.

- ◆ Funkcijas, kuras sniedz sporta organizācijas var tikt īstenotas to pamatapjomā, vienīgi pateicoties ziedojumu piesaistīšanas iespējām. Ziedojumi nav prognozējams finansējuma avots. Sekmīgas darbības nodrošināšanai un normatīvajos aktos paredzēto uzdevumu izpildei, sporta organizācijām ir nepieciešama finanšu resursu stabilitāte un finanšu apmēra plūsmas prognozējamība. Pašreizējā finansēšanas sistēma nav piemērota ilgtermiņa programmu atbalstam.
- ◆ Viens no veidiem finanšu stabilitātes veicināšanai ir paredzēt finansēšanu no iezīmētiem nodokļu ieņēmumiem, vienlaikus neveidojot speciālo budžetu. Finansējums būtu proporcionāls attiecīgā gada plānotajiem nodokļu ieņēmumiem no alkohola akcīzes nodokļa, tabakas akcīzes nodokļa, izložu nodokļa un azartspēļu nodokļa (no valsts budžeta daļas). Analogisks princips ir paredzēts Valsts kultūrkapitāla fondam, kas atbalstīts Ministru kabinetā 12.06.2018.

Priekšlikumi (turpinājums)

3. Aicinām neierobežot sabiedrisko organizāciju iespējas gūt ienākumus no dažādiem finanšu avotiem, piemēram, veikt saimniecisko darbību.

◆ Esošā Biedrību un nodibinājumu likuma redakcija nosaka biedrību un nodibinājumu tiesības veikt saimniecisko darbību to mērķu sasniegšanai, vienlaikus nosakot ierobežojumu saimniecisko darbību veikt papilddarbības veidā, ja tā saistīta ar organizācijas nekustamā īpašuma uzturēšanu, tomēr praksē Biedrību un nodibinājumu likuma 7.pants tiek interpretēts atšķirīgi. Aicinām Biedrību un nodibinājumu likuma 7. panta pirmo daļu izteikt šādā redakcijā:

“(1) Biedrībai un nodibinājumam ir tiesības papilddarbības veidā veikt saimniecisko darbību, kas saistīta ar sava īpašuma uzturēšanu vai izmantošanu. Biedrībai un nodibinājumam ir tiesības veikt arī citu saimniecisko darbību, lai sasniegtu biedrības un nodibinājuma mērķus.”

Priekšlikumi (turpinājums)

4. Aicinām valstiskā līmenī veicināt ziedošanas tradīcijas attīstību Latvijā, kā arī nodrošināt tādu tiesisku sistēmu, kas sekmē biznesa sektora interesi par atbalsta sniegšanu nevalstiskajam sektoram.

- ◆ Fizisku personu ziedošanas sistēmu sabiedriskā labuma organizācijām neapvienot ar citiem attaisnotajiem izdevumiem (medicīnai un izglītībai), kura sliekšnis šobrīd ir neadekvāti zems, salīdzinājumā ar citām valstīm. Aicinām celt attaisnoto izdevumu sliekšni no EUR 600 uz EUR 1920 (kā Igaunijā).
- ◆ Ieviest mehānismu, kas sniedz ziedotājiem (fiziskām pers.) iespēju EDS sistēmā nodokļu pārmaksu novirzīt SLO.
- ◆ Ieviest nemonētārus motivējošus mehānismus uzņēmējiem ziedot:
 - ◆ novērst ierobežojumu izvietot publiskas norādes ar ziedotāja zīmolu, veicinot caurspīdīgumu.
 - ◆ izstrādāt jaunu tiesību normu, kas nosaka tiesības piešķirt ziedotājam atbalstīto produktu (grāmatu, koncerta biļeti u.tml.) ziedojuma līgumā paredzētajā apmērā un kārtībā, līdzīgi kā tas tika precizēts likuma “Par interešu konflikta novēršanu valsts amatpersonu darbībā” 21. pantā.

Priekšlikumi (turpinājums)

5. Aicinām nākamajā valsts budžetā meklēt papildus līdzekļus sporta nozares SLO finansējuma palielināšanai, ņemot vērā ziedojuma apjoma samazināšanos, nosakot atbildīgo institūciju un kritērijus, pēc kuriem līdzekļus sadala.

6. Aicinām pārskatīt valsts pārvaldes uzdevumu deleģēšanas procesu un nodrošināt tā caurspīdīgumu. Jānodrošina, ka NVO veiktās funkcijas konkrētām mērķa grupām un kopējam sabiedriskam labumam, var tikt īstenotas pienācīgā apjomā, neatkarīgi no ziedojumu piesaistīšanas iespējām. Aicinām pārskatīt piešķiramā finansējuma apjoma aprēķināšanas prakses atbilstību deleģētā uzdevuma īstenošanas saturam un patiesajām izmaksām.

Paldies!

PRIMUS zvērinātu advokātu birojs

Sporta ielā 11, Rīgā, LV-1013

T: +371 67357010

E: riga@primus.legal